

NEVIDITELNÁ PRÁCE ANEB ŽENY MIGRANTKY NA SVÉ VLASTNÍ CESTĚ.

ROZHOVOR S MAGDALOU DE GUSMÃO,
ZAKLADATELKOU OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ
COMUNIDÁRIA V PORTUGALSKU¹

Magdala de Gusmão pochází z Brazílie a do Evropy přišla poprvé před šesti lety. V Brazílii absolvovala bakalářská studia v oboru podniková ekonomika – finance a marketing na Fundação Getúlio Vargas a později v oboru finance a marketing na Univerzitě v São Paulo. Pracovala jako profesorka ve Fundação Raimundo Marinho. Dále absolvovala roční kurz sociální ekonomie na Univerzitě Complutense v Madridu. Sdružení ComuniDária založila v lednu 2008 v Lisabonu společně se svým druhým manželem a jeho matkou. ComuniDária je občanské sdružení, které se zasazuje o důstojné pracovní podmínky migrantek v Portugalsku. Protože nejčastějšími pracemi, které migrantky ze třetích zemí v Portugalsku vykonávají, jsou pomocné práce v kuchyni, práce v úklidových firmách, v pohostinství a hlavně domácí práce, stala se ComuniDária na základě těchto okolností občanským sdružením migrantek domácích pracovníků.

Šárka Zelenková: Paní Magdalo, co Vás přivedlo do Portugalska a co Vás přimělo založit ComuniDária?

Magdala de Gusmão: To je asi nejtěžší otázka. Žila jsem v Brazílii, kde jsem pracovala v administrativě a na částečný úvazek jako profesorka na univerzitě, v té době jsem již měla pětiletého syna. Žili jsme celkem slušně. Můj manžel, který je účetní, však nebyl spokojen, chtěl něco lepšího a byl přesvědčen, že v Portugalsku bude mít více příležitostí a lepší podmínky. Rozhodl se proto emigrovat. Já jsem vždy přemýšlela o tom, že by možná nebylo špatné vyzkoušet si život, případně studia v zahraničí. Manžel se takto rozhodl a já chtěla, aby rodina byla pohromadě, tak jsem po čase odešla za ním. Vůbec to ale neprobíhalo tak, jak jsem si představovala. Mohu říci, že jsem studovaná a informovaná žena, a myslela jsem si, že mě toho nemůže jako imigrantku mnoho překvapit, ale to jsem se mýlila. Když jsem přijela na místo, nic nebylo dobře zorganizováno a situace se celkově zkomplikovala. Přijela jsem s turistickým vízem a nenašla jsem práci, manželství se rozpadlo. Během krátké doby jsem se ocitla v nelegálním postavení: vízum mi vypršelo, procházela jsem rozvodovým řízením, usilovala o svěření syna do péče, byla jsem bez zaměstnání a hledala ubytování. Tam někde lze také hledat první pohnutky, které mě pak v budoucnosti vedly k založení ComuniDária. Ve specifické situaci, ve které jsem se ocitla, jsem hledala pomoc u různých institucí, ale komplexní podporu jsem ni-

kde nenašla. Ne že by někdo mou situaci snižoval, to ne, ale nenašla jsem odpověď. Musela jsem se tedy rychle rozhodnout, jak budu situaci řešit sama. Musela jsem dále usilovat o získání syna do své péče a zároveň jsem musela odejít z bytu a pořád jsem neměla práci. Hledala jsem zaměstnání na inzerát v novinách a našla jsem práci jako recepční v jednom rodinném hotelu v Sintře za Lisabonem, kde nabízeli i ubytování. Nebylo jednoduché přesvědčit je, aby mě přijali i se synem, ale nakonec se mi to podařilo dojednat. Hned po prvním dni v novém zaměstnání jsem pochopila, že se nejedná o práci na recepci, ale o místo domácí pracovnice s bydlením u zaměstnavatele (tzv. interní domácí pracovnice). Tuto práci jsem vykonávala tři měsíce, byla to skutečně dramatická zkušenost. Prošla jsem si všemi nesnázemi domácí pracovnice cizinky žijící u rodiny zaměstnavatele, bojem o získání písemné pracovní smlouvy, abych mohla svůj pobyt v zemi legalizovat, bojem o stanovení jasné pracovní doby a omezení hodin. Bylo to skutečné vězení, téměř jsem nemohla opouštět místo, kde jsem pracovala. Tato velice tvrdá zkušenost, byť trvala jen tři měsíce, mě později vedla k založení ComuniDária. Ze svízelné situace mě zachránily dvě kamarádky. Vrátila jsem se zpět do Brazílie i se synem, podařilo se mi po měsících vyjednávání získat svolení otce. Vrátila jsem se domů, měla jsem za sebou životní projekt, který zkrachoval – rozpadlé manželství. Byla to pro mě ponižující situace, navíc se mi v Brazílii nepodařilo znovu získat práci. Dlouho jsem uvažovala, co dál, a nakonec jsem se rozhodla vrátit do Evropy, kde jsem měla otevřený proces regularizace. Podařilo se mi získat částečné stipendium na univerzitě v Madridu na roční kurz sociální ekonomiky. O finanční pomoc jsem také požádala rodinu. V této době byl rovněž schválen můj projekt „Sociální mobilita žen migrantek ve Španělsku“, v jehož rámci jsem o víkendech pořizovala v takzvaných telefonních centrech (místo s kabinami, odkud je možné telefonovat levně do třetích zemí) rozhovory s migrantkami. Během tohoto madridského pobytu jsem poznala svého druhého muže, Portugalce, s nímž jsem po ukončení kurzu odjela do Portugalska. Osud mě tedy znovu přivedl do této země. Zde jsem pokračovala ve své investigativní práci, která navazovala na předchozí výzkum sociální mobility migrantek. V Portugalsku jsem realizovala bez jakékoli finanční podpory průzkum s 80 ženami různých národností a profesí. Výsledky byly stejné jako v případě migrantek ve Španělsku. Maxi-

mální sociální mobilita migrantek, a to ještě v lepším případě, spočívá v postupu z nejvíce nejistých zaměstnání, jako je interní domácí pracovnice, na místo prodavačky v obchodě. Jiná sociální mobilita u migrantek neexistuje. Začala jsem také pracovat jako dobrovolnice v oblasti poskytování poradenství cizinkám, které potřebovaly radu ohledně více či méně závažných problémů: od pracovní smlouvy po pracovní vykořisťování a obchodování s lidmi. Projekt se líbil dvěma katolickým církvím, a tak jsem začala pracovat u nich. Nakonec jsem se rozhodla dělat práci na institucionalizovanější úrovni a založila ComuniDária. To bylo možné jen díky novému opatření č. 111 tehdejší sociálně-demokratické vlády, která významně usnadnila zakládání občanských sdružení ve zjednodušené formě zvané SIMPLEX. ComuniDária je pro mě osobní realizací, reakcí na osobní zkušenost, zároveň i profesní realizací, neboť můj zájem se vždy ubíral ke studiu sociálně-ekonomických nerovností mezi lidmi a ComuniDária je sdružení, které bojuje proti sociálním nerovnostem ve společnosti. ComuniDária je pro mě osobním vítězstvím v tom, že jsem dokázala špatnou zkušenost proměnit v něco pozitivního, nezůstat v pozici trpícího, ale jít dál. A bývalo se mi to mohlo jednoduše stát, stává se to mnoha ženám, že zůstanou traumatizovány a nejdou dál.

Šárka Zelenková: Nemůžeme hovořit obecně o migrujících ženě či migrujícím muži, protože každý jednotlivec je vždy situován v matici třídních, etnických a věkových vztahů. Co se týče domácích pracovníků, studie profesora Pierra Guibentifa z Univerzité Lisabonské univerzity (ISCTE-IUL) „Domestic Work and Domestic Workers Interdisciplinary and Comparative Perspectives“ ukazuje odlišné zkušenosti domácích pracovníků převážně na základě etnického původu. I přesto bych se Vás chtěla zeptat, zda ze své zkušenosti můžete popsat obecné nejčastější problémy domácích pracovníků. A naopak, zda můžete uvést ty, které jsou odlišné na základě etnické příslušnosti či věku?

Magdala de Gusmão: Ano, podle mě existuje jeden problém, který je společný všem migrantkám pracujícím v domácnostech bez ohledu na jejich etnický původ či věk, a to je neinformovanost a na ni navazující dezinformovanost. Ženy nemají absolutně žádnou znalost místní legislativy týkající se domácí práce, která má velká specifika. Některé ženy jistou představu o zákonech mají na základě znalostí právních předpisů ve své zemi, ale tato znalost jim v Portugalsku k ničemu není. Následně získávají mylné informace ze svého okolí, od jiných migrantek. Tyto informace jsou zcela zmatené a celou situaci ještě více komplikují. Informace správné, srozumitelné a zveřejňované prostřednictvím oficiálních kanálů neexistují. Informační brožury nenaleznete ani na oddělení cizinecké policie, pouze na webu Správy sociálního zabezpečení existuje zmínka a citace zákona o domácí práci, což je ovšem informační kanál, ke kterému se žádná domácí pracovnice nedostane, proto-

že nepoužívá internet, ani se na něm nedokáže orientovat. Domácí práce je neviditelná a není na pořadu dne žádné z vlád v této zemi. Spolehlivé a srozumitelné informace je možné získat jen od několika nevládních organizací, ke kterým se ale ženy dostanou, až když se ocitnou ve složité situaci, pokud vůbec. Teprve když nedobrovolně přijdou ze dne na den o práci, když pracují nepřetržitě 14 hodin denně, když jim byly odebrány dokumenty a upřeno právo vycházet z domu, když zjistí, že jejich zaměstnavatel za ně neodváděl zdravotní a sociální pojištění, a nemají tak nárok na podporu v nezaměstnanosti či v nemoci, že nedostávají ani minimální mzdu, a nemohou se tedy pokusit o legalizaci pobytu, začínají hledat pro svou situaci řešení a pít se po informacích. Ženy nevědí nic o možnosti dvou typů odvodů, netuší, že nižší odvody znamenají nemít nárok na podporu v nezaměstnanosti a nemocenskou. To zjistí, až když onemocní nebo ztratí práci a ocitnou se ze dne na den bez jakékoli sociální ochrany. Neexistuje tu žádná prevence. Mluvím tady samozřejmě o případech, kdy ženy vůbec zjistí, že je něco špatně, protože v celém Portugalsku pracují migrantky jako domácí pracovnice v podmínkách, které jsou zcela nekorektní, a nenapadne je, že by to mělo být jinak.

Co se týče specifických problémů, tak bych nejdříve uvedla ženy z Brazílie, které jsou největší migrantskou skupinou v Portugalsku a mají své specifikum, protože ženy imigrují více než muži. Tyto ženy přicházejí v posledních deseti letech, je to první generace migrantek, na rozdíl od žen přicházejících z Afriky či Kapverdských ostrovů, které tvoří již druhou generaci. Přicházejí samy na základě vlastního rozhodnutí, nikoliv za manželem za účelem sloučení rodiny. V Portugalsku hledají zaměstnání, kde by si vydělaly víc než v Brazílii. Pro tyto případy je charakteristické, že se ženy, hned jakmile je to možné, snaží sloučit rodinu, to znamená přivést své děti. To však může trvat i několik let a ženy často své děti po celou tuto dobu nevidí, děti většinou vyrůstají s prarodiči. Typickým problémem, s nímž se Brazilky v portugalské společnosti setkávají, je stigma prostituce. Toto stigma provází každou domácí pracovnici a ženy se ho jen velice těžko zbavují. Samy ho vnímají jako silnou morální šikanu. Je ale třeba říci, že některé Brazilky se sexuální práci skutečně věnují. Potíž je v tom, že se tento dojem vztahuje obecně i na ženy, které s tím nemají nic společného. Každá domácí pracovnice z Brazílie se musí sama za sebe s tímto stigmatem vypořádat.

Africké ženy jsou tu delší dobu a mnohé již mají občanství nebo téměř ve všech případech povolení k trvalému pobytu. Tato skutečnost ovlivňuje vztah k jejich zaměstnavateli. Nevidím u těchto žen větší informovanost, ale jejich legální status jim umožňuje se v případě problémů, hlavně při nevyplácení mzdy, obrátit jednoduše na soud. Na druhou stranu se tyto ženy nebouří proti pracovním podmínkám a nízkým mzdám a situaci se celkově přizpůsobují. Brazilky se na rozdíl od nich snaží vyjednat si co nejlepší podmínky, nejsou ochotné jít pod určitou cenu a nesmíru-

jí se s ponížením jakéhokoliv typu. A je třeba říci, že jsou to africké ženy, které vždy vykonávají tu nejhorší práci. Pracují nejčastěji jako pečovatelské o staré a nemohoucí osoby v domácnostech či v ústavech, a to jak v interním (bydlí v rodině), tak externím pracovním poměru, nebo jako uklízečky veřejných prostor a sanitárních zařízení. Tento rozdíl je zajímavý: Brazilkyně jsou mnohdy v horším postavení, neboť jsou v zemi nelegálně, ale snaží se i přesto vyjednávat a získat v rámci možností dobré podmínky. Ženy afrického původu mají teoreticky lepší vyjednávací pozici, ale vyjednávat nechtějí, podmínky akceptují a požadují pouze, aby dostaly zapláceno. Je to můj feministický pohled, moje interpretace tohoto stavu. Myslím si, že Afričanky v Evropě kopírují patriarchální systémy, které jsou v zemích jejich původu velmi silné, a to se pak odráží v jejich postojích. Cesta těchto žen k emancipaci bude ještě dlouhá.

Domácí pracovnice z východní Evropy odlišuje od ostatních žen vysoký stupeň vzdělání. Na rozdíl od Afričanek a Brazilek studovaly na školách technického a jiného zaměření. Domácí práce je tak pro ně jednoznačně zaměstnáním na nižší kvalifikační úrovni, které neodpovídá jejich vzdělání. Mám pocit, že zde tyto ženy své vzdělání zcela devaloriují. Na druhou stranu ale podle mého názoru devaloriují i domácí práci, která je profesí, respektive my chceme, aby byla uznána jako profese, jež má svou hodnotu. Ženy z východní Evropy tuto práci vykonávají, protože jinou nemají, činí tak z nouze. A to, si myslím, není dobře. Jedná se zde o dvojí devalorizaci: kvalifikace a schopností těchto žen a na druhou stranu samotné domácí práce.

Nejzranitelnější skupinou mezi migrantkami, a to je transverzální jev, jsou ženy v nelegálním postavení. Právě zde dochází nejčastěji k případům zneužívání v podobě nekontrolovaného počtu pracovních hodin, nadměrně těžké práce, nevyplácení mzdy, omezování svobody. Musím říci, že jsem se teď právě vrátila z Brazílie, z nejhudší oblasti Mandioca, odkud pocházím. Domácí pracovnice jsou tam velice dobře informovány o svých právech, z práce odcházejí vždy přesně ve stanovenou hodinu a vykonávají jen činnost předem domluvenou ve smlouvě. Je třeba zdůraznit, že zneužívání domácích pracovníků v Portugalsku se týká jen cizinek, nikoli Portugalček, které také nikdy nepracují jako interní domácí pracovnice.

Šárka Zelenková: V Portugalsku existuje zvláštní zákonná vyhláška o domácí práci, domácí práce tedy nespadá pod běžný režim zákoníku práce. Tato zákoná vyhláška je považována za diskriminující a občanská hnutí usilují o její zrušení. Co nám o tomto předpisu můžete říci, jak se k němu stavíte?

Magdala de Gusmão: V současné době existuje pracovní skupina, která vznikla před třemi měsíci a která se věnuje diskusi o této zákoně vyhlášce s cílem navrhnout legislativní změny. Pravda je, že nejsme rozhodnutí, zda je lepší tento předpis upravit, nebo zcela zrušit. V každém případě

na znění zákona, tak jak existuje dnes, se profesionálky tohoto oboru nepodílely ani sebemenším způsobem na jeho připomínkování. Zákon je postaven zcela ve prospěch zaměstnavatele. Já osobně často říkám, že je to feudální zákon. Například článek 2, který vyjmenovává pracovní úkoly, je pro mě zcela nepřijatelný. Žádný profesionál nevykonává úkoly v tak velké škále. Pro mě jsou to otevřené dveře ke zneužívání. Mezi úkoly patří péče o zahradu, šití, péče o domácí zvířata, přičemž poslední bod „...a všechny činnosti, které jsou spojené se zvyky domácnosti“ otevírá prostor v podstatě pro cokoli. Nikdo není schopen v rámci jedné profese a běžné pracovní doby vykonat tolik činností. Při nesplnění jakékoli z nich může žena okamžitě přijít o práci. Co je pro mě zcela nepřijatelné, je část vyhlášky týkající se definice, respektive nedefinice pracovní doby. Zákon pouze říká, že má žena právo na 8 hodin spánku a na odpočinek během dne, pokud tím nebude dotčena služba rodině. U interních pracovníků není jasné, kdy přesně mají právo na odpočinek, žena je k dispozici v podstatě celých zbylých 16 hodin. A často z praxe víme, že ani oněch 8 hodin spánku bez přerušení není dodržováno, interní pracovnice musejí být k dispozici, když se například rodina vrátí z večírku. Po pravdě řečeno si myslím, že vyhláška by měla smysl pouze tehdy, pokud by se zabývala specifickostí domácí práce ve smyslu ochrany soukromí ve vztahu mezi zaměstnankyní a zaměstnavatelem. Vzhledem k tomu, že v současném znění chrání pouze zaměstnavatele, by asi bylo opravdu lepší ji úplně zrušit.

Šárka Zelenková: Migrantky významně přispěly k tomu, aby se mohly ženy v západní Evropě v posledních 20 letech profesně emancipovat tím, že je nahradily v domácí práci a péči o děti. Jak tuto situaci vnímají domácí pracovnice a jak ženy, které je zaměstnávají?

Magdala de Gusmão: Nevím, jak je to v jiných částech Evropy, ale tady v Portugalsku si zaměstnavatelky tuto skutečnost neuvědomují. Starost o domácnost je pro ně podřadná práce, kterou nijak neuznávají, a už vůbec ne v tom smyslu, o kterém se zmiňujete v otázce. Z pohledu domácích pracovníků bych řekla, že ženy mají tendenci spatřovat ve své práci jistou hodnotu a důležitost pro chod domácnosti, kde pracují. Myslím, že na tuhle práci se pohlíží tak jako v minulosti, kdy se jednalo o běžnou přirozenou práci žen, která ani nebyla placená. Tyto ženy jsou ve stejné pozici jako Evropanky před 100 lety, rozdíl je v tom, že jsou navíc imigrantky. Je třeba říci, že existují také dobré vztahy mezi zaměstnankyněmi a jejich zaměstnavateli, ale to je méně častý jev; ve většině případů se ženy spíše setkávají s problémy. Myslím, že si obě strany o tom, jak si zaměstnavatelé váží práce domácích pracovníků, můžeme udělat na základě statistik: 97 % domácích pracovníků odvádí příspěvky na sociální a zdravotní pojištění v minimálním režimu, který jim nedává právo na podporu v nezaměstnanosti, ani na nemocenskou. Žádná z žen, které do ComuniDária přišly, o této sku-

tečnosti nevěděla. Kdyby ženy chtěly odvádět vyšší částku, musel by zaměstnavatel také více odvádět, přesně o 11 euro (270 Kč) navíc, ale na to nechce žádný z nich přistoupit. Zaměstnavatelé nechtějí dát navíc ani 11 euro měsíčně, které by významně změnilo situaci jejich pracovnice. Tak o jakém uznání tu můžeme hovořit?

Šárka Zelenková: Co všechno ComuniDária dělá pro zlepšení života migrantek – domácích pracovnic?

Magdala de Gusmão: Poskytujeme právní poradenství, máme sociální a občanskou poradnu. Pomáháme ženám s daňovým přiznáním nebo se získáním elektronického přístupu k účtu správy sociálního zabezpečení a finančního úřadu, s legalizací jejich pobytu nebo s podáním trestního oznámení. Šíříme informace a letáky na důležitých místech, kde víme, že se dostanou k domácím pracovnicím: například ráno v metru, kde také často hned poskytujeme poradenství. Dále pořádáme workshopy, v jejichž rámci se snažíme domácí pracovnice profesionalizovat a hlavně je informovat o jejich právech a také povinnostech. Jednou měsíčně pořádáme pouliční akce, kterými se snažíme přitáhnout pozornost portugalské společnosti k problematice domácí práce. Snažíme se, aby tato práce přestala být neviditelná. Oblékneme soše nějaké významné osobnosti zástěru a dáme jí do ruky smeták. Teď jsme chtěly obléknout zástěru soše Fernanda Pessoa (portugalského básníka, spisovatele a literárního kritika), ale město nám to zakázalo, že by to prý mohlo lidi pohoršit. Tímto happeningem chceme říci, že Fernando Pessoa vykonával hodnotnou práci, která byla společensky uznávána a že by totéž mělo platit pro domácí práci. Lidem na těchto akcích říkáme, že zástěra nebere nikomu důstojnost, že domácí práce je práce důstojná a jako taková má nárok na společenské uznání. Také vysíláme videa, v nichž migrantky domácí pracovnice vyprávějí svoje příběhy. Vedle toho jsme založili Burzu etické domácí práce. Cílem tohoto projektu bylo vytvořit seznam zaměstnavatelů, kteří jsou ochotni přistoupit na základní etická pravidla zaměstnávání domácích pracovnic, a nabízet jim domácí pracovnice. S tímto projektem zatím nemáme úspěch, protože jen velice málo zaměstnavatelů projevílo zájem se do něj zapojit.

Šárka Zelenková: ComuniDária je součástí portugalské platformy MayDay, takzvaných Precarios, která odmítá sociální nerovnost vytvářenou globální ekonomikou, kde velmi malá část světové populace vlastní většinu světového bohatství. Platforma bojuje proti rychlému snižování pracovních standardů. Proč jste se k hnutí připojili? Jak krize ovlivnila sektor domácí práce, který z krize vlastně ještě nikdy úplně nevyšel?

Magdala de Gusmão: Připojili jsme se k MayDay, protože se zasazujeme o lepší pracovní podmínky žen migrantek v Portugalsku. A tato platforma sdružuje různá hnutí, kte-

rá usilují o důstojnou práci pro všechny. Hlavní proud May-Day tvoří mladí Portugalci, kteří reagují na dopady vládních reforem. Portugalsko je země, kde žije 20 % obyvatelstva v chudobě. Celá jedna třetina Portugalců nevystačí s platem na pokrytí základních potřeb, jídla a bydlení. A střední sociální vrstva se propadla na úroveň nižší sociální vrstvy.

Ekonomická krize situaci domácích pracovnic určitě změnila. Malé krůčky k lepšímu, kterých jsme v posledních letech dosáhli, během několika měsíců smetla voda. Mnoho brazilských žen se vrátilo domů, protože ztratily práci a novou už nenašly. Ukrajinky odjely již před delší dobou, kdy se objevily první signály krize. Ženy už nevyjednávají, ani ty, které se dříve snažily; nyní jsou vděčné za jakoukoli práci. Mzdy se příliš nesnižují, nicméně zaměstnavatelé navyšují počet hodin. Takže v podstatě ano, mzdy se snižují, ženy pracují za stejné peníze více hodin. Mám tu teď čerstvý případ jedné ženy, která pečuje od rána do večera celý týden v domově důchodců o staré lidi, tedy nikoliv ve standardní osmihodinové pracovní době. Zaměstnavatel jí řekl, že z důvodů krize bude pracovat i v sobotu, samozřejmě bez navýšení platu. Když namítla, že potřebuje dva dny volna, okamžitě ji propustil. Cítím, že mnohé ženy, které se v naší věci dříve angažovaly, se už neobjevují, protože mají pocit, že to nemá cenu.

Šárka Zelenková: Podle statistik přicházeli muži imigranti o práci dvakrát rychleji než ženy imigrantky. Stavebnictví, kde byli muži nejčastěji zaměstnáni, se v podstatě zastavilo. Co je pravdy na tom, že ženy za této situace převzaly roli živitelů rodin?

Magdala de Gusmão: Ano, to mohu zcela potvrdit. Znáím mnoho případů, kdy je v imigrantské rodině živitelkou pouze žena, protože muž prostě nemůže najít práci. Problém je v tom, že muži nepřebírají starost o domácnost, jako je tomu v případě, když ženy nepracují a jsou doma, takže tlak na ženy je v této situaci opravdu velký. Ale například v případě kapverdských žen to tak bylo i před krizí, muži nepracují, jediným živitelem rodiny je žena.

Šárka Zelenková: Na závěr bych Vás chtěla požadat, zda nám můžete uvést nějaký konkrétní příběh ženy, která se na Vás v poslední době obrátila?

Magdala de Gusmão: Ano, například čtyřiaadvacetiletá žena ze São Tomé, nejzávažnější případ, který teď máme. Tato žena pracovala jako domácí pracovnice v São Tomé pro vysoce postavenou zaměstnankyni soudu, která jí zařídila úřednický pas a zprostředkovala ji své známé v Portugalsku, rovněž vysoce postavené osobě, nemohu říci více. Tato žena byla zaměstnána jako interní domácí pracovnice. Důvodem, proč do Portugalska přijela, bylo příslibení možnosti studia, tedy vize lepšího života. Vzhledem k tomu, že přicestovala na zvláštní pas a s vízem na delší dobu, nijak se nestarala o povolení k pobytu. Žádný z příslibů nebyl do-

držen. Pracovala nepřetržitě bez volných víkendů, později jí bylo umožněno vycházet jednou za čtrnáct dní v neděli. Čas běžel, aniž by se cokoli změnilo. Pak se dozvěděla, že jí vypršelo povolení k pobytu, že se s tím nedá nic dělat a že studovat nemůže, protože v zemi nemá legální pobyt. Během dne nesmí vycházet na ulici, nákupy obstarává jiná domácí pracovnice, která v rodině pracuje externě. Její zaměstnavatel jí sdělil, že nemůže odvádět sociální odvody, protože je nelegální, což není pravda. Systematicky ji drželi v nevědomosti. My jsme se o této dívce dozvěděli prostřednictvím jiné domácí pracovnice, která byla rodinou nasmlouvána na jednorázovou akci, večírek v bytě, a které se dívka svěřila. Poté nás tato žena jednou v neděli, když měla volno, navštívila. Podali jsme trestní oznámení u cizinecké policie pro obchodování s lidmi. Dnes jsou to již dva měsíce a nikdo se nám zatím neozval. Dívku jsem se snažila několikrát kontaktovat, ale zatím marně. Když jsem s ní naposledy mluvila, stále pracovala v domácnosti, protože

se nám pro ni nepodařilo najít místo v chráněném bydlení a ona neměla kam jít.

Děkuji za rozhovor.

Přeložila © Šárka Zelenková, 2012
© Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., 2012

Poznámky

1 Rozhovor vznikl v rámci projektu „Zvýšení role neziskového sektoru v oblasti sociální integrace pracovních migrantů v České republice“, financovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR, v prioritní ose Mezinárodní spolupráce. Projekt realizuje Sdružení pro integraci a migraci ve spolupráci s portugalskou organizací Solidariedade Imigrante a rakouskou organizací Zentrum für MigrantInnen Tirol.